

Visą hitlerinę okupaciją laikotarpį Lietuvoje vyko darbo žmonių kova su okupantais ir Jų talkininkais. Joje dalyvavo ir nedidelė dalis dvasininkų, kurie nerėmė Lietuvos katalikų bažnyčios vadovų ir juos sekusių kunigų išdavikiškos veiklos. Tačiau tokių, kurie Išdrįstų viešai pasisakyti ir agituoti lituvių liaudį prieš hitlerininkų planus, buvo tik vienietai. Jei Lenkijoje 3646 dvasininkai nacistų buvo uždaryti į koncentracijos stovyklas, o nuo hitlerininkų teroro žuvo 2647 kunigai (20 procentų visų dvasininkų), tai Lietuvoje tik vienas kitas atsidūrė konclageryje. Vienas Jų buvo antifasistas, Vilniaus kunigų seminarijos profesorius Alfonsas Lipniūnas,

... 1943 metai. Hitlerinė Vokietija patyrė triuškinanti pralaimėjimą prie Stalingrado. Nacistus padvelkė krachio šmėkla, ir Jie sukruto ieškoti žmonių vermachto eilėms papildyti. I Jis imamasi kviesti ir lietuvių jaunimą.

Vieną kovo sekmadienį Vilniaus Šv. Jono bažnyčioje, gausiai dalyvaujant pamaldose studentams, miesto Jaunimui ir visuomenei, išsakyklos nuaidi neaukšto, akiniuoto kunigo, sakiusio pamokslą, Žodžiai:

— Iki šiol Lietuvos jaunimo niekas nenupirkdavo nei už tabaką, nei už degtinę. Nenupirks Jo ir dabar

Tai buvo lemiantys

žodžiai, kuriais kunigas pasirašė sau nuosprendį: Jis išdrįso viešai jaunimą agituoti prieš hitlerininkus okupantus. Jų užmačias. Kas gi tas kunigas? Tai Vilniaus kunigų seminarijos profesorius Alfonsas Lipniūnas.

Jis gimė šiaudais dengtoje trobelėje Talikoniu kaime 1905 m. pradžioje. Siaurės Lietuvoje. Pumpėnų apylinkėse, prasidėjo revoliucinis judėjimas.

O vėliau piemenavimas, nelengva vaikystė, mokykla.

Jau Pirmasis pasauli-

nis karas jaunam gimnazistui iškiepijo neapykantą Vokietijos kareivoms. Matė, kaip tėvas. kaimynai slėpė galvijus, paukščius nuo kaizerio kareivių. Iš tėvo Jie atėmė paskutinį arklį.

1930 metais baigė Kauno kunigų seminariją, 1932 metais gauna Kauno Vytauto Didžiojo teologijos-filosofijos fakulteto absolvento diplomą. Jaunasis kamedorius Alfonsas Lipniūnas po kelių mėnesių, 1930 m. liepos mėnesį, atšventęs primiciją, įeina į konfliktą su buržuazine valdžia: Jis Išdrįsta ją kritikuoti. Seka byla po bylos, jį kaltinant „šmeižime valdžios“. O kunigas Alfonsas Lipniūnas per pamokslus tikintiesiems

sakydavo: „.....miglotos mūsų dienų valdovų pažiūros“, „... Jau prieš porą metų kai kurioms mokykloms ėmė nebe duoti pašalpų (Utenos. Plungės, Vilkaviškio)“. „.....kas dedasi su doro ve? Visur bloga. . . Valdžia silpnina“. O per vieną pamokslą po Pa nevēžio katedros skliautais nuaidi Žodžiai: „Kur tik sutiksime valdžios atstovus, sakykite, kad ne gerai dedasi Lietuvoje. . .“

Nuo vaikystės persunktas valstietiško pasipriešinimo ir neapykantos išnaudojimui,

praleido dėl nuolatinių tautininkų pataikavimų fašistinei Vokietijai. Išlikusiame signaliniame šios knygos egzemplioriuje skaitome: „Užtenka prisiminti 1933 ra. birželio 10 d., kada to pat Berlyno universiteto ir operos aikštėje liepsnojo didelės knygų stirtos. . . Laužuose liepsnojo T. Mano. Wassermano. Remarko, E. Sinc-lerio, Heinės, Markso veikalai. Ypač be pasigailėjimo buvo deginamos knygos, skelbiančios pacifizmą, humaniškumą, pasigailėjimą“ (15 psl.).

buvo milžiniškus kapitalus, o liaudį palikę didžiausiam skurde“. (21 psl.). „Viena iš paskutiniųjų Hitlerio išgalėjimo priežasčių tai yra geležinis jo paties užsišpyrimas ir nesigėdijimas kovoje prieš savo idėjos priešus pavartoti pačių žiauriausių ir barbariškiausių priemonių. Teroru, Žiaurumais, turint didelį skaičių gerai suorganizuotų banditų, labai lengvai galima priversti kitus susitraukti l save ir paklusti, bet ar tai yra tikras laimėjimas?!“ (22 psl.).

„Neturėtų to visko

IŠDRIŠES PAKELTI BALSĄ

patvaldystei, fašizmui, antihumanizmui, tų idėjų jis neišsižadėjo ir tvirtai stovėjo savo pozicijose visą gyvenimą.

1933 m. jis hitlerininkus vadino „rudmarškiniais“, kad „žmogus Jiems antraeilis dalykas“, „jie mindžios po kojomis tautų, žmonių, laisvę, lies kraują, gaisrais nušvies padanges“ (A. Lipniūnas „Penkių valstybių sostinėse“, 1933 m. 283 psl.).

Kunigo Alfonso Lipniūno ideologinė kova sustiprėjo po apsilankymo 1933 metais Jungtinėse Amerikos Valstijose bei Kanadoje. Iš tų kelionių parašo antrąją knygą „Naujas pasaulis“ (1935 m.), tačiau skaitytojų ji nepasiekė — Lietuvos cenzūra ne-

Toje pačioje knygoje skaitome: „Hitleris patapo ne tik parlamento, bet ir visos Vokietijos viešpats. Tiesa, kad didelė dalis vokiečių prieš jį lenkiasi tik iš baimės, bet vis tiek turime sutikti kad Hitleris yra pavergęs didesnę Vokietijos dalį ir kur nori, ten ją gali vesti. Jis Žudo, l kalėjimus sodina, terorizuoja ir visaip varžo piliečių laisvę, degina parlamentą“ (19—20 psl.). „Jis Išėjo į tautą, norėdamas pasipelnyti ir gerą karjerą sau sudaryti. Jis Išėjo kaip agentas Tisseno, Kirdorfo ir kitų stambųjų Vokietijos kapitalistų, kurie, pasinaudami nelaimingomis tėvynės valandomis, į savo kišenes sutraukę

nematyti ir Jungtinės Amerikos Valstijos, kurios iš dalies yra kaltininkės, kad šiandieninė Vokietija yra tokia, o ne kitokia“ (24 psl.).

Kunigas Alfonsas Lipniūnas neprijautė JAV santvarkai. Grįžęs iš kelionės už Atlanto, laikraščio „Panevēžio balsas“ (1933 m.) korespondentui savo interviu pasakė: „Man atrodo, kad Amerika šiandieną serga, yra didelis ligonis, ir vargu visos Ruzvelto pastangos bus užtektini vaistai jai išgydyti“.

Palankiai, Jau gyvendamas Vilniuje, kur profesoriavo kunigų seminarijoje, Lipniūnas sutiko Tarybų valdžios Lietuvoje atkūrimą 1940 m.

1943 m. kovo 16 d. hitlerininkai uždaro Vilniaus universitetą, areštuoja žymius Lietuvos mokslo, kultūros veikėjus ir sunkvežimiais išveža Juos. Gestapo pusrūsiuose Alfonsas Lipniūnas susitinka su profesoriais Baliu Sruoga, Vladu Jurgučiu ir kitais. Išvežami į (Štuthof) konclagerį, gauna raudoną trikampį — politinio skyriaus kalinio ženklą, nešiojamą šalia numerio ant krūtinės ir ant kelnių.

Tarybinei Armijai išvadavus Plucko miestuką, kur tuo metu buvo A. Lipniūnas, Jis, sergantis, priglaudžiamas Jankovskos bute. Iškvieštas iš ligoninės tarybinis gydytojas Sopronovas diagnozuoja šiltinę. Nugabena ligoninėn. Vietos dvasininkai, sužinoję Lipniūną esant kunigą, bando įduoti jam komunią. Jis jos nepriima, parodydamas ranką padėti po pagalvę. Šiltinės ir plaučių uždegimo nualintas, Alfonsas Lipniūnas 1945 m. kovo 28 dieną miršta. Sanitarės, tvarkydamos patalą, po pagalvę atranda dvi nepriimtas komunijas.

Lenkai ir išlikę Štuthof) kaliniai Lipniūną palaidoja miestelio kapinėse.

Taip Lenkijos Liaudies Respublikos Žemėje amžiams liko Alfonsas Lipniūnas, fašizmo auka, vienas iš nedaugelio Lietuvos katalikų dvasininkų, išdrįsusių viešai išstoti prieš hitlerinius okupantus.

ANTANAS
MARTINIONIS